HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

8 decembrie 2011 *

În cauza C-275/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos) prin decizia din 28 mai 2010, primită de Curte la 2 iunie 2010, în procedura

**Residex Capital IV CV**

împotriva

**Gemeente Rotterdam**,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano (raportor), președinte de cameră, domnii M. Safjan, A. Borg-Barthet, E. Levits și J.-J. Kasel, judecători,

* Limba de procedură: olandeza.

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 aprilie 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Residex Capital IV CV, de M. Scheltema și de E. Schotanus, advocaten;

— pentru Gemeente Rotterdam, de J. van den Brande și de M. Custers, advocaten;

— pentru guvernul olandez, de doamna M. Noort, în calitate de agent;

— pentru guvernul danez, de domnul C. Vang, în calitate de agent;

— pentru guvernul german, de domnul T. Henze și de doamna K. Petersen, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de domnii H. van Vliet și S. Thomas, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 mai 2011,

pronunță prezenta

## Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 88 alineatul (3) CE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Residex Capital IV CV (denumită în continuare „Residex"), pe de o parte, și Gemeente Rotterdam (orașul Rotterdam), pe de altă parte, cu privire la o garanție acordată de Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam (Administrația Portuară din Rotterdam, denumită în continuare „GHR") în favoarea Residex în scopul de a acoperi un credit acordat de aceasta din urmă unei persoane creditate.

### Cadrul juridic

*Dreptul Uniunii*

3 Considerentul (13) al Regulamentului (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [88] din Tratatul CE (JO L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41) are următorul cuprins:

„întrucât, în cazul ajutoarelor ilegale care nu sunt compatibile cu piața comună, trebuie restabilită concurența efectivă; întrucât, în acest scop, este necesară recuperarea fără întârziere a ajutorului, inclusiv a dobânzii; întrucât este necesar ca recuperarea să se realizeze în conformitate cu procedurile de drept național; […]"

4 Articolul 1 din regulamentul respectiv prevede:

„În sensul prezentului regulament:

[…]

(f) «ajutor ilegal» înseamnă un ajutor de stat nou, pus în aplicare cu încălcarea condițiilor prevăzute la articolul [88] alineatul (3) din tratat;

[…]"

5 Comunicarea Comisiei privind aplicarea normelor referitoare la ajutoarele de stat de către instanțele naționale (JO 2009, C 85, p. 1) prevede la punctul 28, cuprins în titlul „Împiedicarea plății ajutoarelor ilegale":

„[…] Ca parte a atribuțiilor care le sunt conferite în temeiul articolului 88 alineatul (3) din Tratatul CE, instanțele naționale trebuie să protejeze drepturile justițiabililor împotriva unei posibile încălcări a acestor drepturi. […]"

6 Punctul 30 din aceeași comunicare, aflat în titlul „Recuperarea ajutoarelor ilegale", are următorul cuprins:

„În cazul în care ajutorul este acordat în mod ilegal, instanța națională trebuie să impună toate consecințele juridice ale acestei ilegalități în temeiul dreptului intern. Prin urmare, instanța națională trebuie, în principiu, să dispună recuperarea integrală de la beneficiar a ajutorului de stat ilegal […]. Hotărârea privind recuperarea integrală a ajutorului de stat ilegal este legată de obligația generală ce revine instanțelor naționale de a proteja drepturile individuale ale reclamantului (de exemplu, concurentul), în

conformitate cu articolul 88 alineatul (3) din Tratatul CE. Astfel, obligația de recuperare care incumbă instanțelor naționale este independentă de compatibilitatea măsurii de ajutor cu articolul 87 alineatul (2) sau (3) din Tratatul CE."

7 La punctul 2.1 al treilea paragraf din Comunicarea Comisiei cu privire la aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanții (JO 2008, C 155, p. 10, denumită în continuare „comunicarea referitoare la garanții") se precizează:

„[…] Beneficiul [unei garanții de stat] este acela că riscul asociat garanției este suportat de către stat. În mod normal, suportarea unui astfel de risc de către stat ar trebui să fie compensată printr-o primă corespunzătoare. Atunci când statul renunță în totalitate sau în parte la această primă, rezultatul este atât un beneficiu pentru întreprindere, cât și o pierdere din resursele statului. […]"

8 Potrivit punctului 2.2 din aceeași comunicare:

„De regulă, beneficiarul ajutorului este persoana creditată. […] În unele cazuri, fără o garanție din partea statului, persoana creditată nu ar putea găsi o instituție financiară care să vrea să acorde împrumuturi în orice condiții. […] În același mod, o garanție de stat poate ajuta o firmă aflată în prag de faliment să rămână activă, în loc să fie eliminată de pe piață ori restructurată, ceea ce ar putea da naștere la denaturări ale concurenței. […]"

9 Intitulat „Ajutor pentru creditor", punctul 2.3 din comunicarea respectivă are următorul cuprins:

„2.3.1. Chiar dacă, de obicei, beneficiarul ajutorului este persoana creditată, nu se poate exclude faptul că, în anumite situații, inclusiv creditorul beneficiază în mod direct de pe urma ajutorului. În special, de exemplu, dacă o garanție de stat este acordată *ex post* în legătură cu un împrumut sau altă obligație financiară deja contractată, fără să se ajusteze condițiile împrumutului sau ale

obligației financiare, sau dacă se utilizează un împrumut garantat pentru rambursarea unui alt împrumut, negarantat, către aceeași instituție creditoare, se poate considera că această garanție constituie un ajutor pentru creditor, în măsura în care crește siguranța creditelor. […]

2.3.2. Garanțiile diferă de alte măsuri de ajutor de stat, cum ar fi ajutoarele nerambursabile sau scutirea de la plata impozitelor, în sensul că, în cazul unei garanții, între stat și creditor se creează de asemenea o legătură de natură juridică. Prin urmare, se vor analiza posibilele consecințe pentru terți ale ajutorului de stat acordat în mod ilegal. […] Întrebarea dacă ilegalitatea ajutorului afectează relațiile juridice dintre stat și terți reprezintă o chestiune care trebuie analizată în temeiul legislației naționale. […]"

10 Punctul 3.2 din comunicarea referitoare la garanții, intitulat „Garanțiile individuale", prevede:

„În ceea ce privește garanția de stat individuală, Comisia consideră că respectarea tuturor condițiilor prevăzute mai jos este suficientă pentru a se exclude existența unui ajutor de stat.

[…]

(c) Garanția nu acoperă mai mult de 80 % din creditul neachitat sau din altă obligație financiară; […]

Comisia consideră că, în cazul în care o obligație financiară este acoperită în întregime de o garanție de stat, creditorul nu este suficient stimulat să evalueze corespunzător, să asigure și să reducă la minimum riscul ce poate rezulta din operațiunea de creditare și, mai ales, să evalueze corespunzător gradul de

solvabilitate a debitorului. […] Lipsa unui stimulent pentru reducerea la minimum a riscului nerambursării creditului ar putea încuraja creditorii să încheie contracte cu un risc comercial mai mare decât ar fi normal, […]

[…]”

11 Punctul 4.1 din comunicarea respectivă precizează:

„[…] Ca o chestiune de principiu, elementul de ajutor de stat este considerat a fi diferența dintre prețul corespunzător de piață al garanției oferit individual sau prin sistem și prețul plătit efectiv pentru această măsură.

[…]

La calcularea elementului de ajutor dintr-o garanție, Comisia va acorda o atenție deosebită următoarelor elemente:

(a) dacă în cazul garanțiilor individuale persoana creditată se află în dificultate financiară. […]

Comisia subliniază că pentru companiile aflate în dificultate, un garant de pe piață, dacă există, ar percepe o primă substanțială la momentul acordării garanției, dat fiind riscul incapacității de plată. În cazul în care probabilitatea că persoana creditată nu mai poate achita împrumutul devine extrem de ridicată, nu există o rată a pieței, iar în situații excepționale elementul de ajutor de stat din garanție se poate dovedi la fel de ridicat ca și suma acoperită practic de garanție;

[…]”

*Dreptul olandez*

12 Articolul 3:40 alineatul 2 din Codul civil olandez are următorul cuprins:

„Încălcarea unei dispoziții legale obligatorii atrage după sine nulitatea actului juridic sau, în cazul în care dispoziția este destinată exclusiv protecției uneia dintre părțile unui act multilateral, doar posibilitatea de anulare a acestuia și, în orice caz, doar în măsura în care din scopul dispoziției nu rezultă altfel."

**Acțiunea principală și întrebarea preliminară**

13 În anul 2001, Residex a achiziționat acțiuni ale societății MD Helicopters Holding NV (denumită în continuare „MDH"), care este o filială a societății RDM Aerospace NV (denumită în continuare „Aerospace"). Cu ocazia achiziției, Residex a negociat o opțiune în temeiul căreia putea să revândă către Aerospace acțiunile pe care le deținea la MDH. În cursul lunii februarie 2003, după ce a respins solicitarea de a-și majora participarea la capitalul MDH sau de a acorda un împrumut acesteia din urmă sau Aerospace, Residex și-a exercitat această opțiune.

14 Cu toate acestea, Residex nu a obținut plata prețului de vânzare a acțiunilor sale, în cuantum de aproximativ 8,5 milioane de euro, sumă pe care ar fi trebuit să o primească în urma exercitării opțiunii respective. Astfel, din decizia de trimitere rezultă că, în aceste împrejurări, directorul GHR a propus Residex să își transforme creanța în împrumut și să adauge această sumă la un împrumut de 15 milioane de dolari americani (reprezentând în acea perioadă aproximativ 13 922 405 euro) pe care Residex îl va acorda Aerospace. În schimb, GHR s-a obligat să constituie o garanție destinată să acopere valoarea acestui împrumut.

15 Printr-un contract din 3 martie 2003, completat în mai 2003, împrumutul a fost convenit pentru suma de 23 040 657,03 euro, care includea dobânzile și costurile adiționale aferente împrumutului. Printr-un contract din aceeași dată, GHR s-a angajat ca garant în favoarea Residex pentru o sumă maximă de 23 012 510 euro plus dobânzile și costurile adiționale aferente împrumutului.

16 Nu se contestă că Aerospace a rambursat o parte din împrumutul respectiv, în cuantum de 16 000 000 de euro. După ce a constatat că diferența din împrumut, majorată cu dobânzile, nu a fost rambursată de Aerospace, printr-o scrisoare din 22 decembrie 2004 adresată Gemeente Rotterdam, Residex a invocat garanția împotriva acesteia din urmă și a solicitat plata sumei de 10 240 252 de euro, la care urmau să se adauge dobânzi și costuri adiționale. Întrucât Gemeente Rotterdam a refuzat să plătească această sumă, Residex a formulat acțiune în fața instanțelor olandeze.

17 Prin hotărârea din 24 ianuarie 2007, Rechtbank Rotterdam a considerat întemeiat argumentul formulat de Gemeente Rotterdam în apărare, potrivit căruia garanția ar fi nulă pentru motivul că încalcă dreptul Uniunii referitor la ajutoarele de stat și, pe cale de consecință, a respins acțiunea Residex. Apelul formulat de aceasta din urmă împotriva acestei hotărâri a fost respins de Gerechtshof te 's-Gravenhage (Curtea de Apel din Haga) prin hotărârea din 10 iulie 2008.

18 În aceste condiții, Residex a declarat recurs împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere. Aceasta arată că în recurs nu se contestă constatarea Gerechtshof te 's-Gravenhage potrivit căreia, întrucât garanția reprezintă o măsură de ajutor în sensul articolului 87 CE, aceasta ar fi trebuit să fie notificată Comisiei în temeiul articolului 88 alineatul (3) CE.

19 În special, Residex reproșează Gerechtshof te 's-Gravenhage că nu a ținut cont de faptul că articolul 88 alineatul (3) CE nu influențează validitatea măsurilor de punere în aplicare, incompatibile cu această dispoziție, decât în cazul în care nulitatea acestora determină desființarea ajutorului ilegal acordat beneficiarului și, implicit, eliminarea denaturării concurenței apărute ca urmare a măsurii privind acordarea unui ajutor

de stat, mai exact, în speță, recuperarea de la Aerospace a împrumutului care i-a fost acordat.

20 Întemeindu-se în special pe Hotărârea din 20 septembrie 2001, Banks (C-390/98, Rec., p. I-6117, punctele 73-80) și pe Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, Rep., p. I-469, punctele 34-55), Hoge Raad der Nederlanden consideră că desființarea ajutorului ilegal prin recuperarea sa ar constitui consecința logică a constatării caracterului său nelegal, iar instanța națională ar trebui să admită cererea de restituire a ajutorului acordat cu încălcarea condițiilor prevăzute la articolul 88 alineatul (3) CE.

21 Astfel, în cazul de față, contrar celor susținute de Residex, Gerechtshof te 's-Gravenhage avea dreptul ca, în temeiul articolului 3:40 alineatul 2 din Codul civil olandez, să anuleze actul juridic prin care se asigura punerea în aplicare a acestui ajutor, pentru motivul încălcării dispoziției respective din Tratatul CE. Hoge Raad der Nederlanden arată, pe de altă parte, că, într-o cauză similară în care s-a pronunțat Hotărârea din 27 iunie 2000, Comisia/Portugalia (C-404/97, Rec., p. I-4897), Curtea a concluzionat în sensul lipsei validității garanției și a considerat că instanța națională trebuie să o anuleze în cadrul obligației acesteia de a desființa efectele unui ajutor ilegal.

22 Cu toate acestea, instanța de trimitere se întreabă dacă anularea garanției reprezintă cu adevărat o măsură eficace din punctul de vedere al restabilirii situației anterioare acordării acestui împrumut, ținând seama în special de obligația de a proteja interesele părților afectate de denaturarea concurenței apărută ca urmare a acordării acestui credit. Instanța menționează în această privință că anularea garanției nu este suficientă pentru a înlătura efectul de denaturare a concurenței, mai exact a creditului obținut de Aerospace, la care această societate nu ar fi avut acces în condiții normale de piață. Pentru înlăturarea acestui efect, ar fi necesară recuperarea tuturor beneficiilor obținute de Aerospace în urma acestui avantaj concurențial.

23 În aceste condiții, Hoge Raad der Nederlanden a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Într-un caz precum cel din speță, în care măsura nelegală de acordare a unui ajutor de stat a fost pusă în practică prin acordarea unei garanții care a făcut posibilă obținerea de către persoana creditată a unui credit la care nu ar fi avut acces în condiții normale de piață, articolul 88 alineatul (3) ultima teză CE, devenit articolul 108 alineatul (3) TFUE, trebuie interpretat în sensul că instanțele naționale sunt ținute sau cel puțin autorizate ca, în cadrul obligației de înlăturare a consecințelor respectivului ajutor nelegal care le revine, să anuleze garanția, chiar și atunci când aceasta nu presupune nulitatea împrumutului acordat ca urmare a constituirii acestei garanții?”

**Cu privire la întrebarea preliminară**

24 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, pe de o parte, să se stabilească dacă instanțele naționale din statele membre sunt competente să anuleze garanția într-o situație precum cea din acțiunea principală, în care aceasta a fost acordată de o autoritate publică în scopul de a acoperi un împrumut acordat de o societate financiară unei întreprinderi care nu ar fi putut să obțină o astfel de finanțare în condiții normale de piață, și, pe de altă parte, în cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare, să se stabilească dacă dreptul Uniunii impune instanței respective să anuleze garanția obținută în astfel de condiții.

25 Pentru a se răspunde la prima parte a acestei întrebări, trebuie amintit că punerea în aplicare a sistemului de control al ajutoarelor de stat, astfel cum rezultă din articolul 88 CE și din jurisprudența aferentă a Curții, revine, pe de o parte, Comisiei și, pe de altă parte, instanțelor naționale (Hotărârea din 5 octombrie 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich și alții, C-368/04, Rec., p. I-9957, punctul 36).

26 În această privință, instanțele naționale și Comisia joacă roluri distincte, însă complementare (a se vedea Hotărârea din 11 iulie 1996, SFEI și alții, C-39/94, Rec., p. I-3547, punctul 41, Hotărârea din 21 octombrie 2003, van Calster și alții, C-261/01 și C-262/01, Rec., p. I-12249, punctul 74, precum și Hotărârea Transalpine Ölleitung in Österreich și alții, citată anterior, punctul 37).

27 Astfel, în timp ce aprecierea compatibilității unor măsuri de ajutor cu piața comună este de competența exclusivă a Comisiei, care acționează sub controlul instanțelor Uniunii, instanțele naționale asigură protecția drepturilor justițiabililor în cazul încălcării obligației de notificare prealabilă la Comisie a ajutoarelor de stat prevăzute la articolul 88 alineatul (3) CE (Hotărârile citate anterior van Calster și alții, punctul 75, precum și Transalpine Ölleitung in Österreich și alții, punctul 38).

28 În acest context, trebuie amintit că o măsură de ajutor pusă în executare cu încălcarea obligațiilor rezultate din articolul 88 alineatul (3) CE este ilegală (a se vedea Hotărârea din 21 noiembrie 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires și Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, C-354/90, Rec., p. I-5505, punctul 17, precum și Hotărârea din 27 octombrie 2005, Distribution Casino France și alții, C-266/04-C-270/04, C-276/04 și C-321/04-C-325/04, Rec., p. I-9481, punctul 30). O astfel de interpretare este de altfel confirmată de articolul 1 litera (f) din Regulamentul nr. 659/1999.

29 În această privință, Curtea a statuat în mod repetat că instanțelor naționale le revine obligația de a avea în vedere toate consecințele rezultate din încălcarea articolului 88 alineatul (3) CE, în conformitate cu dreptul lor național, atât în ceea ce privește validitatea actelor de punere în aplicare a măsurilor de ajutor, cât și recuperarea asistenței financiare acordate cu încălcarea acestei dispoziții (Hotărârea van Calster și alții, citată anterior, punctul 64, Hotărârea din 21 iulie 2005, Xunta de Galicia, C-71/04, Rec., p. I-7419, punctul 49, precum și Hotărârea CELF și ministre de la Culture et de la Communication, citată anterior, punctul 41).

30 Or, în acțiunea principală, instanța de trimitere consideră că garanția acordată Residex este o măsură de ajutor nenotificată și, așadar, ilegală.

31 Rezultă că, dacă această situație se regăsește în speță, instanțele naționale din Regatul Țărilor de Jos sunt competente să aibă în vedere toate consecințele caracterului nelegal, în conformitate cu dreptul național, inclusiv în ceea ce privește validitatea actelor de punere în aplicare a garanției respective.

32 Prin intermediul celei de a doua părți a întrebării, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă dreptul Uniunii impune instanțelor naționale să anuleze garanția acordată în condiții precum cele din acțiunea principală.

33 Pentru a se răspunde la a doua parte a întrebării, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, consecința logică a constatării caracterului nelegal al unui ajutor este desființarea efectelor sale prin recuperarea acestuia, astfel încât să se restabilească situația existentă anterior (a se vedea în special Hotărârea din 8 mai 2003, Italia și SIM 2 Multimedia/Comisia, C-328/99 și C-399/00, Rec., p. I-4035, punctul 66, și Hotărârea din 28 iulie 2011, Mediaset/Comisia, C-403/10 P, punctul 122).

34 Astfel, principalul obiectiv urmărit prin recuperarea unui ajutor de stat plătit în mod nelegal este de a elimina denaturarea concurenței cauzată de avantajul concurențial generat de un asemenea ajutor (Hotărârea din 29 aprilie 2004, Germania/Comisia, C-277/00, Rec., p. I-3925, punctul 76, și Hotărârea din 17 septembrie 2009, Comisia/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, Rep., p. I-8555, punctul 57). Așadar, prin rambursarea ajutorului, beneficiarul pierde avantajul de care dispunea pe piață în raport cu concurenții săi, iar situația anterioară plății ajutorului este restabilită (Hotărârea din 4 aprilie 1995, Comisia/Italia, C-350/93, Rec., p. I-699, punctul 22).

35 Dispunerea rambursării ajutorului ar putea fi inadecvată numai în împrejurări excepționale (Hotărârea din 20 septembrie 1990, Comisia/Germania, C-5/89, Rec., p. I-3437, punctul 16, Hotărârea SFEI și alții, citată anterior, punctul 70, precum și Hotărârea CELF și ministre de la Culture et de la Communication, citată anterior, punctul 42).

36 În acțiunea principală, din dosar nu rezultă că astfel de împrejurări excepționale ar fi fost invocate în fața instanțelor din Regatul Țărilor de Jos, astfel încât acestea din urmă să fie obligate să dispună rambursarea ajutorului în discuție în acțiunea principală, în conformitate cu dreptul național.

37 Or, în vederea acestei rambursări, este esențial ca instanțele naționale să determine beneficiarul sau, după caz, beneficiarii ajutorului. Astfel, în cazul în care un ajutor este acordat sub formă de garanție, beneficiarii acestui ajutor pot fi persoana creditată, creditorul sau, în anumite situații, atât persoana creditată, cât și creditorul.

38 În această privință, trebuie menționat că, desigur, instanța de trimitere consideră că, în cauza cu care este sesizată, beneficiarul ajutorului respectiv este Aerospace.

39 Astfel, în cazul în care împrumutul acordat unei persoane creditate de o instituție de credit este garantat de autoritățile publice ale unui stat membru, persoana creditată obține în mod normal un avantaj financiar și beneficiază astfel de un ajutor în sensul articolului 87 alineatul (1) CE, în măsura în care costul financiar pe care îl suportă este inferior celui pe care l-ar fi suportat dacă urma să obțină aceeași finanțare și aceeași garanție la prețul pieței.

40 Cu toate acestea, după cum decurge din dezbaterile din cadrul ședinței în fața Curții și după cum a arătat avocatul general la punctul 71 din concluzii, din anumite constatări factuale din decizia de trimitere rezultă că, în acțiunea principală, inclusiv Residex ar fi putut obține un profit economic din garanția în discuție.

41 Astfel, potrivit instanței de trimitere, Aerospace se afla într-o situație financiară care nu i-ar fi permis să obțină un credit pe piețele de capitaluri. Din acest motiv, numai ca urmare a garanției acordate de Gemeente Rotterdam Residex i-a acordat un împrumut cu dobândă preferențială în raport cu dobânda aplicabilă pe piață. În plus, din dosarul prezentat Curții nu rezultă că Residex a remunerat Gemeente Rotterdam în condiții normale de piață în schimbul beneficiului pe care aceasta se presupunea că îl va obține din garanție.

42 În aceste împrejurări și în lumina informațiilor factuale prezentate la punctul 14 din prezenta hotărâre, nu se poate exclude de la bun început că garanția în discuție a fost acordată cu privire la o creanță existentă a Residex, în contextul unei refinanțări a datoriei Aerospace. În acest caz, Residex ar fi obținut, ca urmare a garanției respective, un avantaj economic propriu, în măsura în care, după cum s-a menționat la punctul 2.3.1 din comunicarea referitoare la garanții, creanța sa a devenit mai sigură ca urmare a garantării sale de către autoritatea publică, fără să se fi modificat, pe de altă parte, condițiile împrumutului garantat.

43 Din cele de mai sus rezultă că instanței de trimitere îi revine sarcina ca, ținând cont de toate particularitățile speței, să determine beneficiarul sau, după caz, beneficiarii garanției respective și să dispună, potrivit principiilor amintite la punctele 33, 34 și 36 din prezenta hotărâre, recuperarea valorii integrale a ajutorului în discuție.

44 În aceste condiții, trebuie menționat că, în ceea ce privește anularea garanției, oricare ar fi beneficiarul ajutorului, dreptul Uniunii nu impune o anumită consecință căreia instanțele naționale ar trebui să i se conformeze în mod obligatoriu în ceea ce privește validitatea actelor de punere în aplicare a ajutorului.

45 Cu toate acestea, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 34 din prezenta hotărâre, întrucât obiectivul urmărit de măsurile care trebuie adoptate de instanțele naționale în cazul încălcării articolului 88 alineatul (3) CE vizează, în esență, să restabilească situația concurențială existentă anterior plății ajutorului în discuție, aceste instanțe trebuie să se asigure că măsurile pe care le adoptă cu privire la validitatea actelor respective permit atingerea unui astfel de obiectiv.

46 În acest fel, instanței de trimitere îi revine sarcina de a verifica dacă, ținând cont de împrejurările cauzei cu care este sesizată, anularea garanției se poate dovedi mai eficace decât alte măsuri pentru a obține restabilirea situației anterioare.

47 Astfel, pot exista situații în care anularea unui contract, în măsura în care poate conduce la restituirea reciprocă a prestațiilor efectuate de părți sau la înlăturarea unui avantaj pentru viitor, se poate dovedi mai eficace pentru atingerea obiectivului privind restabilirea situației concurențiale existente anterior acordării ajutorului.

48 Rezultă că, în acțiunea principală, instanța de trimitere poate, în lipsa unor măsuri procedurale mai puțin constrângătoare, să dispună anularea garanției acordate de Gemeente Rotterdam pentru Residex dacă apreciază că, având în vedere împrejurările proprii ale speței, această anulare este de natură să determine sau să faciliteze restabilirea situației concurențiale existente anterior acordării garanției respective.

49 Având în vedere toate considerațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că ultima teză a articolului 88 alineatul (3) CE trebuie interpretată în sensul că instanțele naționale sunt competente să anuleze o garanție într-o situație precum cea din acțiunea principală, în care un ajutor ilegal a fost pus în aplicare prin intermediul unei garanții acordate de o autoritate publică în scopul de a acoperi un împrumut acordat de o societate financiară unei întreprinderi care nu ar fi putut să obțină o astfel de finanțare în condiții normale de piață. În exercitarea acestei competențe, instanțele respective sunt obligate să asigure recuperarea ajutorului și, în acest scop, pot anula garanția în special în cazul în care, în lipsa unor măsuri procedurale mai puțin constrângătoare, această anulare este de natură să determine sau să faciliteze restabilirea situației concurențiale existente anterior acordării acestei garanții.

**Cu privire la cheltuielile de judecată**

50 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța națională, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

**Ultima teză a articolului 88 alineatul (3) CE trebuie interpretată în sensul că instanțele naționale sunt competente să anuleze o garanție într-o situație precum cea din acțiunea principală, în care un ajutor ilegal a fost pus în aplicare prin intermediul unei garanții acordate de o autoritate publică în scopul de a acoperi un împrumut acordat de o societate financiară unei întreprinderi care**

**nu ar fi putut să obțină o astfel de finanțare în condiții normale de piață. În exercitarea acestei competențe, instanțele respective sunt obligate să asigure recuperarea ajutorului și, în acest scop, pot anula garanția în special în cazul în care, în lipsa unor măsuri procedurale mai puțin constrângătoare, această anulare este de natură să determine sau să faciliteze restabilirea situației concurențiale existente anterior acordării acestei garanții.**

Semnături